

11.

foglalkozás

Tantervi vonatkozás
Anyagok és tulajdonságaik: A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében. Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás: a tanuló önállóan végez egyszerű kísérleteket.

Kulcsszavak
levegő, oxigén, légkör, légnyomás, barométer

Természettudományos megismerési módszerek
leírás, mérés, összehasonlítás

Fejlesztett készségek, attitűdök
Szociális kompetencia fejlesztése.
A tanulás tanulása.
Matematikai és gondolkodási készségek fejlesztése.

Mit készítsék elő?
füzet, íróeszköz, víz, vizeskancsó, palack vagy pohár, lavór vagy üvegdád, lufik, csomagolópapír, színes filctollak, kétkarú mérleg, befőttesgumi

Mit akarunk elérni?
Ráhangolódás a témára.

Mit fogunk csinálni?
Mesehallgatás, közös beszélgetés.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?
melléklet nyomtatva

Mellékletek
11.1. Népmese:
A levegővel élő lány

Légből kapott mesék

(TERMÉSZETTUDOMÁNY, FÖLDRAJZ, FIZIKA, MATEMATIKA)

„Azután megformálta az ÚRisten az embert a föld porából, és élet leheletét lehelte orrába. Így lett az ember élőlényé.”

1Móz 2,7

Miről szól ez a tanegység?

A levegő az élet egyik alapvető feltétele. Mindenütt ott van, mégsem ismerjük elég jól. A dupla órás foglalkozáson megismerjük a levegő összetételét és azt a tulajdonságát, mely minden nap nyomja a vállunkat: a légnyomást.

Áttekintő vázlat

11.1 Légből kapott mesék	10 perc
11.2. Mindenütt van levegő?	35 perc
11.3 Vigyázat, légnyomás!	45 perc
Összesen	90 perc

Előkészületek

A foglalkozás megtartásához szükséges eszközök és kellékek előkészítése, a mellékletek kinyomtatása.

A foglalkozás során előfordulhat, hogy a gyerekek ruhája, felszerelése, vagy a terem vizes lesz. Így célszerű a takarítófelszerelést előre bekészíteni a terembe, illetve a gyerekeket előzetesen kérni a táskájuk, felszerelésük stb. elrakására. Szintén érdekes lehet erre a foglalkozásra váltóruhát hozniuk a gyerekeknek.

FELADATOK LEÍRÁSA

11.1.1. Légből kapott mesék

10 perc

A levegő láthatatlan és nem tapintható része életünknek. Sőt! Elengedhetetlen része! A foglalkozás bevezető elemeként *A levegővel élő lány* című népmesét olvassuk fel a csoportnak. **(11.1. melléklet)**

Beszélgessünk a gyerekekkel!

- Mi volt a mese tanulsága?

Mit akarunk elérni?

A gyerekek megértésük, hogy a levegő mindenütt jelen van, megismerjék a levegő összetételét.

Mit fogunk csinálni?

Csoportmunka a levegőről.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

füzet, íróeszköz, víz, vizeskancsó, palack vagy pohár, lavór vagy üvegkád, lufi, csomagolópapír, színes filctollak

Mellékletek

11.2. Miből áll a levegő?

11.2. Mindenütt van levegő?

35
perc

A foglalkozás ezen részében a gyerekek csoportmunkában keresik a választ a kérdésre: Mindenütt van levegő?

Alakítsunk 3-4 fős csoportokat! Mindegyik csoport az alábbi feladatokat végzi el:

Csoportfeladatok

1. Mindenütt van levegő?

Töltsétek meg a lavórt/üvegkádát vízzel! Egy „üres” palackot vagy poharat nyomjatok le a víz alá, szájával lefelé! Amikor leért az aljára, akkor kissé billentsétek a poharat oldalra!

Figyeljétek meg, mi történt, és rajzoljátok le a füzetbe képregény formájában!

Vitassátok meg a csoportban, hogy:

- Milyen halmazállapotú anyag volt a pohár belsejében?
- Mivel magyarázható a kísérletben bekövetkezett változás?

Hol van a levegő?

A pohár/palack nem „üres”, hiszen levegővel van tele. Amikor lenyomjuk a víz alá és oldalra fordítjuk, a levegő nagy buborékok formájában felfelé távozik.

2. Miből áll a levegő?

A leírás **(11.2. melléklet)** alapján készítsetek kördiagramot a levegő összetételéről a csoport csomagolópapírjára!

Mindenki írjon a füzetébe két igaz és egy hamis állítást a kördiagram alapján a levegő összetételéről! Kérjük a gyerekeket, hogy összehasonlító kifejezéseket használjanak az állításokban.

Segítség az állítások megfogalmazásához:

- több, mint....
- kevesebb, mint....
- ugyanannyi, mint.....
- nagyobb, mint.....

3. Luffújás

A csoport egyik tagja fújjon fel egy lufit (ne túl nagyra), és engedje el a kezéből!

Figyeljétek meg, mi történt!

Rajzoljátok le a füzetbe a látottakat! Írjátok le, miért történhetett ez?

4. Mérd meg a lufit!

Mérjétek meg a lufi súlyát, és jegyezzétek fel a mért adatot a füzetbe!

Most egyvalaki fújja fel a lufit, és a felfújt lufit is mérjétek meg!

Mit tapasztaltok, mi lehet a különbség oka?

A feladatok végén hagyjunk időt arra, hogy a tapasztaltakat közösen is megbeszéljük a gyerekekkel!

Mit akarunk elérni?

A gyerekek megismerjék a légnyomás fogalmát és jellemzőit.

Mit fogunk csinálni?

Tanári kísérlet a levegő súlyáról. Közös beszélgetés: fogalomalkotás. Csoportmunka a nyomáskülönbségen alapuló eszközökről.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

füzet, íróeszköz, kétkarú mérleg, lufik, befőttesgumi

Mellékletek

11.3. Miből áll a levegő?

11.3. Vigyázat, légnyomás!

45
perc

Azt már tudjuk, hogy a levegő mindenütt körülvesz minket, és hogy a Föld vonzásának (gravitáció) köszönhetően mindannyiunk vállát nyomja a levegő súlya.

De mekkora a súlya levegőnek?

A levegő súlya

Tanári kísérlet, melynek során a diákok megfigyelik a látottakat.

Tanári kísérlet

Egy kétkarú mérleget kiegyensúlyozunk úgy, hogy a mérleg két serpenyőjébe egyforma „üres” lufikat és hozzá egy befőttesgumit/madzagot helyezünk.

Az egyik lufit leemeljük a mérlegről és felfújjuk, a befőttesgumival elkötjük.

Helyezzük vissza a felfújt lufit a serpenyőbe!

Figyeljük meg, írjuk és rajzoljuk le a füzetünkbe a tapasztalatainkat!

- Milyen hangot hallunk?
- Mit látunk?
- Mi történik a lufival?
- Mit mutat a mérleg? Rajzold le, hogyan áll most a mérleg!

Közös beszélgetés a légnyomásról

A tanári kísérlet tapasztalatait felhasználva beszéljük át a csoporttal a légnyomás fogalmát, kialakulásának okát és jellemzőit.

Táblai vázlatához:

- légnyomás: A levegő súlyából származó erő, amivel az alatta lévő felületre nehezedik.
- jellemzői: minden irányba hat
- mértékegysége: Pascal (kiejtve: paszkál), rövidítve: Pa
- mérőeszköze: barométer
- a légnyomás függ: hőmérséklet, tengerszint feletti magasság, páratartalom

Légnyomáskereső eszközök

A gyerekek a foglalkozás során már kialakított csoportokban dolgoznak.

A csoportok egy-egy képet kapnak (11.3. melléklet), rajta egy-egy olyan eszközzel, mely a nyomáskülönbséget használja ki működéshez. Ilyenkor egy zárt térben lévő gáznak növeljük vagy csökkentjük a nyomását, annak megfelelően, mit szeretnénk elérni, illetve működtetni.

Pl. szódásüveg, WC-pumpa, kézi nyomókút, illatszerszóró, biciklipumpa, vízpisztoly, víztorony, cseppentők stb.

A csoportok feladata, hogy a kép formájában hozzájuk került eszközt és annak működési elvét bemutassák a többieknek.

Minden csoport bemutatja a nyomáskülönbségen alapuló eszközét és annak működési elvét.

Variáció

Ha módunkban áll, néhány, könnyen szállítható és/vagy beszerezhető ilyen eszközt vigyünk be a foglalkozásra. Ebben akár a gyerekek előzetes segítségét is kérhetjük!

Az órát közös értékeléssel zárjuk!

Otthoni feladat

Nézzetek utána, kiről kapta a nevét a légnyomás mértékegysége! Milyen kísérleteket végzett, hogy bizonyítsa a levegő nyomását?

Készítsetek róla a füzetetekbe ismeretterjesztő plakátot!

Felhasznált és ajánlott források

- A levegővel élő lány (népmese): [A levegővel élő lány \(nepmese.hu\)](http://nepmese.hu)
- A levegő – természetismeret-óra: [04_08_-termeszeti_5a_a_levego.pdf \(vorosmarty-iskola.hu\)](#)
- Levegős kísérletek: [Levegős kísérletek - YouTube](#)
- A levegő súlya: [ProFizika A légnyomás 1 rész - YouTube](#)
- A légnyomás: [A GÁZOK NYOMÁSA \(isu-tech.hu\)](#)
- A légnyomás: https://www.nkp.hu/tankonyv/fizika_7/lecke_04_003

Hivatkozások az *Érdekes kérdések egész évre* tanári ötlettárból

- A foglalkozás 11.1. pontja az *Érdekes kérdések...* felhasználásával készült:
Szántó-mező: Nyom-e minket a légnyomás? Farkasné Nagy Krisztina <https://reftan-tar.hu/erdekes-kerdesek/#szanto>